

Kitang LUNGSURANON sa *Siaton*

Kamatuoran
Pagbuligay
Lungsod mauswagon

Ang ihawan sa Siaton

Vol. 5 No. 17

Septembre 16-30, 2015 P6.00

DSWD: pagsalmot sa tanan gikinahanglan

Ang DSWD nagpasiugda sa programa nga National Community Development Driven Program Kapit-Bisig Laban sa Kahirapan-Comprehensive and Integrated Delivery of Social Services (NCDDP KALAHI CIDSS). Kining programa motabang pagpahapsay ug pagpahamugaway sa kinabuhi sa mga lumulupyo sa komunidad sa tanang kabarangayan sama sa Siaton. Mopasa ang matag barangay og maayong *project proposal* o plano alang sa usa ka proyekto nga naglakip og badyet alang sa proyekto. Kinahanglan gayud ang pag-apil sa mga lumulupyo. Ang proyekto sa Brgy.1 mao ang pagpadayon pagtukod sa dike. Ang barangay naagian og baha nga nakadilatar sa ilang panginabuhig ug nakahatag og sakit sa 60% sa mga katawhan sa barangay. Nag-antos usab sila sa nagkalat nga basura. Niadtong Septyembre 19, ang ilang kapitan, si Kapitan Jojo Solis, ug ang mga lumulupyo nakigpulong sa DSWD KALAHI CIDSS, diha sa Siaton Oval.

Ihawan gireklamo

Ang manindahay karon og mga karne sa tiyanggehan nasagmuyo tungod kay hangtod karon wala pa mapaayo ang ihawan. Ang mga buhi nga baboy mainitan ug maulanang kay walay atop ang ihawan. Wala usay suga magabii.

Dugang pang reklamo mao nga ang nag-ihaw ug namaligya og karne sa gawas wala moagi og inspeksyon.

Matud sa mga lisensyado nga nagtinda dako sila og alkansi kay dako ang ilang bayad kada

adlaw sa ilang tiket. Kapin o kulang P200 matag adlaw ang ilang balayran depende sa ilang maihaw.

Gawas niini anaa ang tinuig nga lisensya nga kapin o kulang P10,000, depende pila ka lamesa ang ilang ***padayon sa panid 3***

Ang ihawan karon sa Siaton nga nakaangkon og mga reklamo partikular gikan sa mga tindera og karne.

Makita sa hulagway si Kapitan Jojo Solis ug ang mga lumulupyo sa Barangay 1 diha sa Siaton Oval, Septyembre 19.

EDITORIAL**Limpyo nga Ihawan**

Ang ihawan usa sa mga kasangkapan nga kinahanglan nga ipaangay sa usa ka lokal nga kagamhanan. Kini aron dunay lugar diin didto ipreparar ang mga karne nga ibaligya sulod sa tiyangge. Apan labaw sa tanan, kini ang lugar diin matino kun limpyo ba ang karne nga mosulod sa tiyangge kay iagi man kini sa pagsusi o inspeksyon.

Subay niining maong basihan, kinahanglan nga duna usay maayo nga kasangkapan nga ipaangay ang lokal nga kagamhanan aron pagseguro sa limpyo ug luwas sa unsa mang kagaw o sakit ang karne nga paliton sa mga konsumidor o mga molupyo.

Apan dinhi sa Siaton dunay mga reklamo nga migula batok sa kasamtangan nga situwasyon sa ihawan dinhi.

Gani makita man nga gibulad lang sa adlaw o ulan ang mga hayop sama sa baboy nga ihawonon kay walay klaro nga atop ang ihawan.

Wala usay limpyo nga butangan nga inihaw na nga baboy nga andam nga dad-on sa tiyangge. Nagbuy-od lang ang inihaw nga baboy sa semento.

Sa maong situwasyon, maseguro ba nga limpyo og luwas ang karne?

Ang mga tindera sa karnehan mireklamo na usab kay dunay makalusot nga mga karne nga ibaligya nga wala moagi og inspeksyon. Naapektuhan na ang abot sa mga tindera nga nagbayad sa tiket matag adlaw ingon man sa tinuig nga lisensya.

Apan labaw sa tanan, ang angayan nga susihon ug hatagan og atensyon sa lokal nga kagamhanan mao ang pasilidad mismo.

Kinahanglan nga ayuhon kini og bag-ohon aron maseguro nga limpyo ang ihawan og dili mahadlok ang katawhan nga mopalit og karne sa tiyangge. Sa ingon mawala na usab ang “kolorom” nga karne o kadtong wala moagi og inspeksyon kay han-ay na man ang pagpadalagan unya sa ihawan.

Bukhad

Susan Monte de Ramos-Soldwisch

Nibangon Na!

Dugay baya ang atong pagkahinanok isip lungsuranon. Nidurar og labaw sa 20 ka tuig ang paghari ni Marcos hangtod nibangon ang Pilipinas sa paghiusang protesta nga gitawag nato og EDSA 1. Mapukaw man lamang ta kon anaay eleksyon tungod sa pagdapig sa atong “manok”. Wala gani ta nagpakabana nga ang tumong sa piniliay mao ang maayong pagdumala sa lungsod, barangay, probinsya, ug nasod.

Salamat sa “social media” (nahisgotan sa Editoryal sa Agosto 1-15, 2015) dali na lang mokaylap ang balita! Dugang kini sa naandan nga media sama sa radio, TV, ug mantalaan sama sa *Kitang Lungsuranon*.

Usa ka importanteng hitabo sa Siaton mao ang pagkutkot sa suba ug sa Panliguiran. Sa kasamtangan, nihunong na ang ATR Construction and Aggregate Supply sumala sa pahamtang sa DENR; ang Medalla Concrete Products wala pa motuman. Nahibalo man kita nga dakong negosyo ang graba ug balas. Makita man nato kon unsa usab kadako ang kausaban ug dalang peligro ang nahimo na niining duha ka kompaniya. Dako na ang napahimulos sa mga kompaniya sa wa pa mogimok ang mga naglingkod sa DENR. Dinhi mismo sa Siaton wala gayuy

ordinansa nga mopanalipod kanato batok sa binuhatan niining nanagkutkot. Dili man lamang dinhi sa lungsod, anaa usab sa Cama ug Siit ang pagkutkot.

Ang tumong niining paghunong mao ang “pag-estudio sa kahimtang”. Kinsa kaha ang nagdala ining pagsusi? Anaa ba’y mga eksperto sa suba ug tubig, ug sa mga pangas, nga mopadayag kanato kon unsa unya ang epekto sa nahimong pagkutkot? Ang mga Siatanon, ilabi na ang mga lumulopyo sa Caticuan, Datag, Brgy.1 ug 1V gamata na ug nag-awhag kanatong mga lungsuranon nga motingog kabahin sa kahimtang kay maapektohan man ang atong pagpamuyo ug ang atong kinabuhi mismo. Ang Technical Working Group ug ang mga katawhan gustong makigsulti sa mga hingtungdan: ang mga kompaniya ug ang LGU o gobyerno lokal.

Nahibalo man ta nga ilalom sa republikang demokratiko, dili tawo kondili balaod ang maghari. Tanang tawo may pribilihiyo nga mangita og kwarta—sulod sa gitugot sa balaod kay ang balaod mao ang magapugong sa kadaotan, sa mga paaging hiwi, sa mga epekto ngadto sa katwhan ug kalikopan nga dili maayo. Apan dinhi sa atong demokrasya, daghan uyamot ang mga **padayon sa panid 4**

Kitang Lungsuranon

Gimantala sa **KL Publishing**, Siaton, Neg. Or., Philippines,
Contact +63 927-144-5044 www.KitangSiatanon.com
 TIN: 420-321-172-000; Permit number: 13-0450

Publisher

Susan Monte de Ramos- Soldwisch

Editor-in-Chief

Melita “Bing” Aguilar

Copy Editor

Mirzah V. Rodriguez

Tigbalita / ManunulatGrace Arcellana
Eugene JamandronZephanie Repollo
Deevi Coren Yap

NegOr nangandam batok El Niño

Ang Provincial Disaster Risk Reduction and Management Council (PDRRMC) nagtigum bag-o lang aron sa paghisgut bahin sa taas nga walay ulan tungod sa El Niño nga gipaabut nga mo-apekto sa pananum sa probinsya.

Sumala sa opisyal sa PAGASA nga si Neptune Catarata, ang nasod nagasinati sa hulaw ug walay pag-ulan nga mokusog pa karong tuiga ug molungtad hangtod sayo sa 2016.

Ang buhatan kabahin sa panahon miingon sa ilang panagna nga gikan sa Septyembre hangtod sa Disyembre karong tuiga, ang mga probinsya sa kabisay-an nga naglakip sa Guimaras, Negros Occidental, Negros Oriental, Cebu, ug Biliran maapektohan sa hulaw.

Tungod niini, ang Provincial Agriculture Office (PAO) nag-andam og mga lakang pagpamenos sa epekto sa El Niño sa mga kaumhan.

Ang opisyal sa pananum, Gregorio Paltingca, miingon nga isip unang lakang sa pagpangandam, ilang gidasig ang mga mag-uuma sa “pagtanum og mga tanum nga sayong mogulang ug paggamit og matang sa humay nga makasukol sa walay pag-ulan aron motabang sa mga mag-uuma panahon sa hulaw.”

Iya usab nga gitambagan

Kapin 40 ka mga batan-on sa Siaton nagtanum og kahoy didto sa kilid sa kalsada padulong sa Tambobo Bay niadtong Septyembre 24.. Sila mga miyembro sa Siaton Sillimanites, Siaton Skip Danz Family, Siaton Karatedo. Kauban nila ang DENR (Department of Environment and Natural Resources) ug mga ahensya sa lokal nga kagamhanan.

ang mga mag-uuma sa paghimo sa organikong pananum ug sa pagtanum og laing matang tanom nga nagkinahanglan og mas dyutayng tubig.

Si Paltingca miingon nga ang iyang opisina mipakusog sa pagtukod og mga gagmayng pundohan an sa tubig o *reservoir* sa kaumhan, mga mabaw nga atabay, ug gagmay nga proyekto sa pagpundo og tubig.

Iya usab nga gihangyo ang mga mag-uuma sa probinsya sa pag-ulhos-

ulhos sa basa ug mala nga pamaagi sa pagpatubig sa humay.

Mahitungod sa pagtanom og mais, ang El Niño gipaabut nga mopakunhod sa luna nga tamnan og mais ngadto sa 45,170 ka ektarya gikan sa regular nga 67,755 ektarya, ug basin mosangko sa pagkunhod sa ani og tipasi ngadto sa 20,552.35 ka metro tonelada, mitaho si Paltingca.

Bahin sa pagtanom og humay, mga 6,604 ektarya ang gipaabut nga madaot

Ihawan... gikan sa panid 1

giokupar. Apan, matud nila, wala silay mahimo niini tungod kay mao man kini ang gitakdang balayronon. Nanghinaot lang sila nga maaksyonan na kining dugay nang problema sa ihawan ni *Meat Inspector* Boyet Baldebrin. Dako usab nilang paglaom nga mamaayo na ang serbisyo sa ihawan ug mawala na ang pagpangihaw sa gawas.

tungod sa El Niño ug tingali makaapekto sa ani ngadto sa 20,934 ka metro toneladang tipasi. (PIA)

Tubag Lungsuranon

Unsay imong masulti kabahin sa pagkutkot sa suba sa Siaton?

Salamat kaayo sa imong gipahayag, Sir Moses Alcala, *geologist, river water engineer* ug *environmentalist* (eksperto sa kinaiyahan). Naa ba kini sa mga *permittee* sa naga-*quarry* diha sa pilapil? Ang *rechanelling* (pag-usab sa agianan sa suba) ba mao ang paghakot sa mga balas ug bato? Mao ang pagkutkot sa mga balas diha gikan sa suba nga moabot ug pulo o sobra pa sa pulo ka tuig? Dili ba kaha maapektuhan ang mga katawhan o mga *farmers* (mag-uuma) diha sa maong lugar?

Sa unahan adunay dam nga maoy nag-*supply* og tubig paingon sa irigasyon sa Lower Caticugan. Sa akong nahibal-an, nagbayad ang *association* (kapunungan) sa mga magbabaol diha sa maong lugar didto sa NIA. Dili ba kaha mosamot og kalisod ang atong mga kaigsoonan sa maong lugar nga maapektuhan man ang atong dam sa panahon sa tangbaha? *Need a clear and thorough study from the concerned agencies, please.* (Kinahanglan og tin-aw ug makuti nga pagtuon gikan sa mga hingtungdang ahensya, palihog.) -- **Regina Kinilitan Panoy**

Undangon na ang pagkutkot sa suba. Manistil pa ba ipangutana. Kitang tanang lungsuranon apektado. -- **Marilyn 'Inn-inn' Gajunera**

Kinahanglan *pag-aralan mabuti kung* makaguba sa *kalikasan* (pagtun-an og maayo kung makadaot sa kinaiyahan) ug makaapekto sa mga lumulupyo. Ihunong na *otherwise may kumita na dyan* (o kondili naa nay nakaginansya ana. -- **Almar Macahig**

Bukhad...gikan sa panid 2

kalapasan ug kadaot nga daw yano na lang, parte sa kinabuhi. Ngano? Sa pagkatinuod, bisan kinsang nagapatalinghog o nagbasa sa balita nahibalo nga makakuha lamang og permiso ang usa ka komersyo kon “mobayad ander da tebol”. Sa laing sulti, ang nagkomersyo og dinagko lagmit anaay konsabo nga anaa sa Kapitolyo, Kongreso, Malacanang, o Munisipyo, bisan sa Barangay. Dili lamang sa paghatag niini og permiso kondili “proteksyon money” o pagpanalipod unya sa buhat

nga dili mao nga mahimo sa nagkomersyo.

Ang tingog ug kadasig sa katawhan lamang ang igong makapakgang sa pwersa sa kwarta ug serbisyo publiko nga dili matarong. Mabuhi ang mga Siatanon nga nakamata na, nibangon ug nagtingog na aron madungog kita sa atong mga gipahimutang sa serbisyo publiko; ug aron sila mahibalo kon kinsa ang ilang mapakigsulti kabahin sa kaayohan sa mga barangay! Mabuhi usab ang mga pangulo sa Barangay, Sanggunian, Munisipyo, ug Probinsya nga mangita sa kaayohan sa lungsod!

Rehistro sa Bugnong Lugaynon

Ang opisina sa COMELEC sa lokal nga kagamhanan sa Siaton nagpadayon karon sa pagrehistro sa mga bag-ong botante ug kadtong narehistro apan walay biometrics. Ang pagrehistro kutob na lang sa katapusan sa Oktubre busa ang buhatan sa COMELEC nag-awhag sa katawhan nga moparehistro na gayod. Apan suspendido ang pagparehistro sulod sa usa ka semana sa Oktubre 12-16 tungod kay ang COMELEC modawat sa Certificate of Candidacy o COC sa kadtong buot modalagan sa umalabot nga piniliay o bugnong lugaynon 2016. Ang pagparehistro mopadayon sa Oktubre 19 hangtod 30.

Si Reniego P. Ragpa, COMELEC staff samtang gasusi sa aplikasyon ni Joseph Basi isip bag-o nga gaparehistro.

Grace Travel and Services

Travel safely in His grace

Your Airline Ticketing Services in Siaton!

Ceres Terminal, Siaton, Negros Oriental

Cell phone No. +639278800946+639282692381

Email add: gracetravel14@gmail.com